

גמר להכין את התערוכות ומת: האמן אורי קצנשטיין מוצג בניו יורק ובאמסטרדם

אורי קצנשטיין, פסל אמן פרפורמנס ומוזיקאי שהרבה לעסוק בטרואמה ובאובדן, מת במפתיע באוגוסט האחרון בגיל 67. שתי התערוכות שעליהן עבד עולות עתה. האוצרת באמסטרדם: "הוא ארז את התערוכה ואמר לי שהכל מוכן. כמה שעות אחרי זה נפטר"

שמור | 5 | 148

20:56 03.02.2019 | עודכן ב: 39: חדש! קבלו התראות באתר או במייל | נעמה ריבה | התראות במייל | על כתבות חדשות של נעמה ריבה

החלטתם לקרוא קצת? מעולה! קבלו את כל התכנים למשך שבועיים בחינם וללא התחייבות

לשבועיים היכרות

צילום: Zdravko Cota

רננה רז בעבודת הווידאו "הגן" המוצגת בכיכר טיימס בניו יורק

הפסל, אמן הפרפורמנס, המוזיקאי ובונה כלי נגינה אורי קצנשטיין שמת במפתיע מאירוע מוחי באוגוסט האחרון בגיל 67, עבד בחודשים שלפני מותו על שתי תערוכות. הראשונה היא תערוכה רטרוספקטיבית — "The Institute of Ongoing Things", במוזיאון ההיסטוריה היהודית באמסטרדם, והשנייה "You Never Know", המוצגת ב-ZAZ10TS — מיזם אמנות בכיכר טיימס שבניו יורק.

התערוכות מציגות את פועלו של קצנשטיין — שעסק במנעד רחב של תחומים באופן חלוצי, כמו גופן, מגדר וכאב. האוצר יגאל צלמונה כתב עליו לאחר מותו כי הוא היה "ממציא בלתי נלאה של צורות ורעיונות אמנותיים, מעבדת מוליטימדיה בפני עצמה. בכל מפגש הוא היה מפתיע עם הרפתקה אמנותית חדשה שהוא עסוק בה, ותמיד היו כמה כאלה בעת ובעונה אחת, כי 'שקט הוא רפשי' ויש להיות בתנועה מתמדת".

קריאת זן

מראה הצבה של התערוכה "The Institute of Ongoing Things", במוזיאון ההיסטוריה היהודית באמסטרדם
 צילום: Peter Lange

מכון ון ליר בירושלים
 THE VAN LEER JERUSALEM INSTITUTE
 معهد فان لير في القدس

מדברים על מדע במאה העשרים ואחת

סדרת מפגשים שנייה בהנחיית אורן הרמן

מפגש שלישי
 הדפסת תלת-ממד וסיבים חכמים: עולם חדש מופלא?

בהשתתפות:
 יואל פינק, M.I.T.
 מעמי קמפטר, Stratasys

יום רביעי, 6.2.2019
 במכון ון ליר בירושלים
 הכניסה חופשית

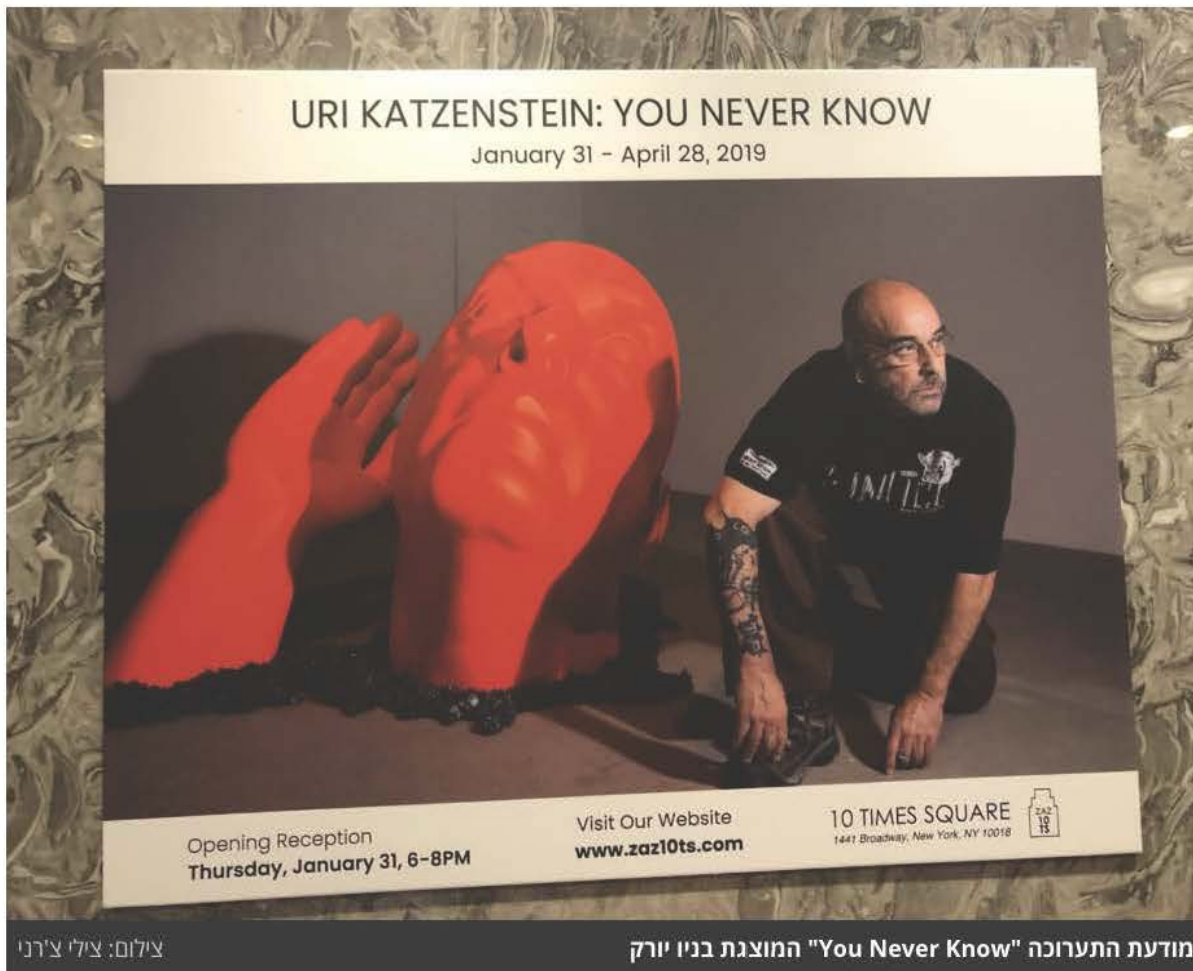
עוד כתבות בנושא

- אורי קצנשטיין 1951-2018: בין האנושי ללא-אנושי 25.08.2018
- האמנות המרגשת של אורי קצנשטיין 28.04.2015
- רגב דרשה מהאמן אורי קצנשטיין הבהרות לצלב-קרב ביצירתו 08.12.2015

בשל הסיטואציה הייחודית של שתי התערוכות שתוכננו סמוך למותו, לצד ייחודיותו של קצנשטיין בשדה האמנות הישראלי, נערכים בחודשים אלו כמה אירועים. התערוכה באמסטרדם נפתחה בספטמבר והיא ותוצג עד סוף פברואר ובהמשך השנה ייערך במוזיאון אירוע נוסף. התערוכה בניו יורק נפתחה ביום חמישי האחרון והיא תוצג עד חודש אפריל. במקביל לשתי התערוכות נערך לכבוד קצנשטיין בחודש שעבר כנס באוניברסיטת חיפה – שם לימד, ובחודש הבא ייערך במוזיאון תל אביב ערב לזכרו, וגם במשכנות שאננים בירושלים צפוי להתקיים אירוע.

קצנשטיין היה אחד האמנים הבולטים והחשובים בישראל, וברבות השנים הוא זכה בפרסים רבים כמו פרס דיונגוף (2017), פרס סנדל (2014) ופרס שרת התרבות והחינוך ב-1998. הוא ייצג את ישראל בביאנלה בוונציה ב-2001 ויצר תערוכות פורצות דרך כמו "פתשגן" במוזיאון ישראל ב-1993 ו-LOVE DUB בבית האמנים בתל אביב ב-1996. לאורך השנים חבר ליוצרים ומוזיקאים כמו אוהד פישוף, ישי אדר ובניה רכס. שלושתם גם יצרו מופע חדש, שהוצג באוניברסיטת חיפה, שבו נעשה שימוש בכלים, בטקסטים ובמוזיקה של קצנשטיין.

צילום: צ'ילי צ'רנו

מודעת התערוכה "You Never Know" המוצגת בניו יורק

קצנשטיין סבל מפוסט טראומה בעקבות השתתפותו במלחמת יום הכיפורים. בראיון ל"הארץ" ב-2015, בעקבות התערוכה "BACKYARD", אמר: "זה שאני פוסט־הלם־קרב זה דבר שמשחק בחיים שלי, זה בטוח. יש דברים מסוימים שלמדתי להשתלט עליהם ביום־יום, כמו התקפי זעם. הפוסט־טראומה זה לא נושא נורא חשוב בעבודה שלי, אבל הוא חדר. בעיקר בגלל השאלה איך מטפלים בטראומה, איך מלמדים אותה, באיזה אופן ניתן לעשות בה שימוש".

לא גבר ולא אשה

"עבדנו על התערוכה בעשרת החודשים שלפני מותו", מספרת אוצרת התערוכה במוזיאון באמסטרדם, רונית עדן. "הוא כבר ארז את התערוכה, זה היה יום חמישי והוא אמר לי שהכל מוכן וכמה שעות אחרי זה הוא נפטר". עדן מוסיפה כי הוזמנה לאצור תערוכה לכבוד 70 שנה למדינת ישראל והחליטה לבחור בקצנשטיין מכיוון שהוא יצג היטב את המורכבות הישראלית.

צילום: רונית עדן

מבקרים בתערוכה של קצנשטיין במוזיאון ההיסטוריה היהודית באמסטרדם

התערוכה באמסטרדם מורכבת מ-120 אובייקטים הכוללים עבודות וידאו, פסלים ומכונות סאונד. עדן הכינה אתר אינטרנט יוצא דופן לתערוכה, בו ניתן למצוא תמונה של כל אובייקט והסבר אודותיו (באנגלית ובהולנדית). בתערוכה מוצגות עבודות שמזוהות עם קצנשטיין כמו פסלי ברונזה שעוטים פנים בדמותו של האמן, שמוצג כדמות אנדרונגית — לא גברית ולא נשית. לפעמים הוא עירום, לפעמים לבוש, לפעמים בעל חזה נשי ולעיתים לא, ותנועות גופם קפואות. עדן הגדירה זאת "כאילו הם מתקשרים בשפת סימנים מסתורית משל עצמם".

בתערוכה מוצגים גם כיסאות צלב הקרס המפורסמים של קצנשטיין שהוצגו לראשונה ב-1988. אותם כיסאות שגם **הרגיזו את שרת התרבות מירי רגב**, לאחר ששמעה כי צלב קרס מוצג במוזיאון תל אביב בתערוכה "Backyard" ב-2015. עדן מזכירה בהקשר זה שהשימוש המיידי בחומרים טראומטיים, מוטיב שאפיין את קצנשטיין, מאפשר לגעת בכאב עצמו. קצנשטיין התייחס לכך בעבר ואמר כי "באמנות טמון פוטנציאל הריפוי, ורק על ידי הצפה בחומרים ויזואליים פעולת הריפוי אפשרית". עדן מציינת שהשילוב בין הכיסא וצלב הקרס מסמן את התגלמות הרוע ומעלה לדיון שאלות ביחס לשימור של זיכרון.

צילום: אסף סבן / מת

אורי קצנשטיין. סבל מפוסט-טראומה אחרי מלחמת יום הכיפורים

עוד עבודה המוצגת בתערוכה היא הפסל "בודהלר" (שילוב של בודהה והיטלר) — עבודה צינית, משעשעת ואולי כזו שיכולה לאיים על הממסד הרגבי. זוהי דמות של גיבור־על המעוטר בשפם ספק היטלרי ספק צ'פליני, לבוש בחצאית וקפוא בתנועת פירואט של רקדנית בלט. כל אלה משתלבים בדמות קצנשטיין עצמו.

בתערוכה באמסטרדם יש גם הזדמנות לצפות בעבודות חדשות, כמו ביצירה "Misbah", המורכבת מקליעים של כדורי ירי משומשים שנורו במטווחים לאימוני ירי שאותם שזר קצנשטיין למחרוזת תפילה פוצעת, והיא המשכית לעיסוק שלו בנושאים כמו כאב, טראומה ואובדן.

שקיעה של שתי שמשות

התערוכה בניו יורק, "You Never Know", תכלול 15 עבודות וידאו, שחלקן גם מוצגות במקביל באמסטרדם. למשל, העבודה Caretakers, שבה משתתפים חברים ובני משפחה של האמן — החלטה שמשקפת לדברי עדן חרדה קיומית של אובדן האנשים האהובים עליך. הדמויות בסרט מתנהלות על פני איים בדיוניים הצפים על פני ים שבו שוקעות שתי שמשות, והן יוצרות קשר תוך שהן נעזרות במשקפות או בטלסקופ ומחפשות סימני חיים נוספים.

וידאו נוסף שיוצג הוא HOME — מטאפורה ליחסי משפחה ובית. הציר המרכזי של העבודה הוא טקס חתונה שלא משויך לדת מסוימת ולאורך הווידאו נכנסות ויוצאות דמויות אנדרוגניות שהן למעשה שכפולים של קצנשטיין. הדמויות מתקשרות בשפה מומצאת ולפרקים הווידאו מלחיץ או מפחיד. עדן מסבירה שהיצירה מערערת על הגדרות מקובלות של משפחה ובית.

עוד וידאו שמוצג בשתי התערוכות הוא "הגן", בו מופיעה רננה רז כרקדנית גמישה ומעודנת, בעוד קצנשטיין מחופש לאיש כבד ומסורבל המנסה לרקוד בחוסר הצלחה.

צילי צ'רני, שיזמה את התערוכה בניו יורק, נזכרת ביום מותו של קצנשטיין. "דיברנו על התערוכה והתכתבנו. עליתי לטיסה וכשירדתי ממנה קיבלתי הודעה שהוא נפטר. הודעתי לאפי ואוסי (בנות הזוג של קצנשטיין, נ"ר) שאני רוצה להשאיר את התערוכה על כנה. זה הפך להיות מתערוכה שלו, לתערוכה לכבודו. אני לא חושבת שהוא קיבל מספיק חשיפה".

העולם הקצנשטייני, כפי שהוא מוגדר בטקסטים רבים אודות האמן, הוא עולם ייחודי. מעטים האמנים הישראלים שהשכילו לייצר סביבות תצוגה טוטאליות כמוהו. סיכם זאת היטב זאב אמריך, בקטלוג התערוכה Backyard: "המפגש עם עבודותיו של קצנשטיין הוא מפגש טעון ומטלטל רגשית עם פערים שלא ניתן לגשר עליהם שמתקיימים בחוויה האנושית. מפגש שמחדד את אופיין תלוי הזמן והמקום של תבניות החשיבה שלנו, כמו גם את האופן שאנחנו תופסים את עצמנו ואת היחס שלנו לאחרים. מסע בעל איכויות תרפויטיות, שמטרתו התגברות על פחדים שמקורם בביוגרפיה הפרטית והקולקטיבית שלנו".